

GRENDOERSCHRIJDENDE MAATREGELEN IN OCTROOIZAKEN : OVERZICHT VAN BELGISCHE RECHTSPRAAK (1997 – 2002)¹

Kristof ROOX
Advocaat – Crowell & Moring

1. INLEIDING

De afgelopen jaren is er in Europese octrooimiddelen heel wat te doen geweest over grensoverschrijdende maatregelen in octrooizaken. Op het einde van de jaren tachtig, begin jaren negentig heeft zich - voornamelijk in Nederland - de gedachte ontwikkeld dat het voor een octrooihouder mogelijk zou moeten zijn om, in inbreukprocedures, een verbodsmaatregel door één enkele nationale rechtbank te horen opleggen, die uitwerking zou hebben in alle Staten waarvoor het ingeroepen Europees octrooi verleend werd (een zogenaamde "grensoverschrijdende verbodsmaatregel"). De nationale rechter zou, op grond van het EEX²/EVEX³ en onder bepaalde voorwaarden, internationaal bevoegd⁴ zijn om een dergelijke grensoverschrijdende maatregel op te leggen. Dit biedt uiteraard voordelen voor octrooihouders die inbreukprocedures voor één nationale rechtbank kunnen centraliseren als alternatief voor langdurige en kostelijke procedures in verschillende Europese landen.

Als reactie hierop heeft zich o.m. in België de praktijk van de zogenaamde "Belgische torpedo" ontwikkeld. Dit is een procestactiek van een potentiële inbreukmaker die vreest door een octrooihouder te worden gedagvaard wegens een beweerde octrooi-inbreuk. Onder "torpedo" wordt begrepen dat deze procedure wordt aanhangig gemaakt bij een rechter die door overbelasting of onderbezetting niet spoedig tot een beoordeling zal kunnen komen. De potentiële inbreukmaker vraagt in deze procedure een declaratoire vordering om te horen zeggen voor recht dat hij géén inbreuk begaat, niet alleen met betrekking tot het land van de aangezochte rechter, maar ook met betrekking tot andere landen waar de betrokken octrooihouder parallelle octrooirechten heeft. Dit wordt een grensoverschrijdende declaratoire verklaring van niet-inbreuk genoemd. De achterliggende gedachte is dat toekomstige inbreukprocedures in het buitenland worden gefrustreerd. Indien dergelijke inbreukprocedure zou worden ingesteld zal er immers aanhangigheid (*lis pendens*) zijn met de eerder ingestelde procedure tot het bekomen van een grensoverschrijdende verklaring van niet-inbreuk.

¹ Met dank aan Mr. Evi Switters voor het opmaken van de samenvattingen van de hierna gepubliceerde rechtspraak.

² Europees Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, ondertekend te Brussel op 27 september 1968 (*B.S.*, 31 maart 1971) en aangepast door de Toetredingsverdragen van 9 oktober 1978, 25 oktober 1982 en 26 mei 1989, *Pb. L* 285, 3 oktober 1989, 1.

³ Verdrag van Lugano betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, *Pb. L* 319, 25 november 1988, 9. Dit verdrag is van toepassing om de bevoegdheid te bepalen t.a.v. verweerders die gevestigd zijn in landen die lid zijn van Europese Vrijhandelsassociatie.

⁴ In principe dient terminologisch de voorkeur te worden gegeven aan het gebruik van het begrip "rechtsmacht" i.p.v. "bevoegdheid". Deze begrippen dekken immers een verschillende lading, niettegenstaande ze vaak als synoniemen worden gebruikt (HEYVAERT, A., *Belgisch Internationaal Privaatrecht – Een Inleiding*, nr.94 ; LAENENS, J., *Gerechtelijk recht – Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, art.8-3).

Teneinde deze aanhangigheid zolang mogelijk aan te houden, lanceren inbreukmakers de torpedo in landen die – volkomen ten onrechte in het geval van België (*cf. infra*) - de bedenkelijke reputatie hebben een trage rechtsgang te hebben. Het resultaat van dit alles is dat een inbreukprocedure als het ware wordt “getorpedeerd” en de inbreukmaker voorlopig geen inbreukverbod oploopt^{5 6}.

DE MEYER vond het betreuenswaardig dat het Belgisch rechtssysteem dergelijke bedenkelijke reputatie had en aldus in een negatief daglicht werd gesteld⁷. In de praktijk is echter gebleken dat de Belgische rechtbanken - tot verbazing van buitenlandse octrooispecialisten – bijzonder snel uitspraak deden in grensoverschrijdende octrooigeschillen (althans over hun internationale bevoegdheid). Op deze wijze werd op korte termijn paal en perk gesteld aan het fenomeen van de Belgische torpedo. Door hun snelle uitspraken kregen de Belgische rechtbanken – en voornamelijk de rechters in kort geding - echter een nieuwe plaats op de kaart van de octroostrategen. Gelet op de snelheid van een beslissing, gekoppeld aan de omstandigheid dat in kort geding vaak wordt uitgegaan van de *prima facie* geldigheid van Europese octrooien, hebben octrooihouders grensoverschrijdende inbreukvorderingen in België ingesteld. Dit is in bepaalde gevallen succesvol gebleken zodat het Belgisch rechtssysteem plots een bijzonder goede reputatie heeft verworven in het buitenland. Deze evolutie kan uiteraard enkel worden toegejuicht.

Uit een raadpleging van de Belgische tijdschriften blijkt dat slechts een beperkt aantal beslissingen uit deze boeiende internationale octrooipraktijk werd gepubliceerd. Vandaar een poging om in dit themanummer van I.R.D.I. de belangrijkste onuitgegeven uitspraken te publiceren. Ook wordt deze rechtspraak in deze bijdrage van een kort commentaar voorzien, zonder dat het hierbij de bedoeling is om een exhaustieve studie te maken. Dit zou een diepgaande bespreking vergen van de wisselwerking tussen het internationaal bevoegdheidsrecht en het octrooirecht⁸. Tenslotte wijzen wij erop dat in dit overzicht van rechtspraak de bevoegdheid van de Belgische rechtbanken steeds zal worden onderzocht aan de hand van het EEX. Niettegenstaande dit belangrijk bevoegdheids- en executieverdrag op 1 maart 2002 werd vervangen door de Brussel I-Vo⁹, blijft de interpretatie van het EEX van belang

⁵ DE MEYER, C., “Bedenkingen bij het fenomeen van de “Belgische torpedo””, *I.R.D.I.* 1999, p. 76 e.v.; CATTOOR, S., “De Belgian torpedo op sterven na dood”, *I.R.D.I.* 2001, 175 e.v.

⁶ Dit is evenwel niet steeds het geval, zoals bijvoorbeeld blijkt uit een vonnis d.d. 28 april 2000 van het Tribunal de Grande Instance te Parijs (*GRUR* 2001/2, 173 e.v.) waarin werd overwogen dat artikel 21 EEX niet van toepassing was wegens een gebrek aan “identité d’objet”. Zie ook : Pres. Rb. Den Haag 6 februari 2001 (*Therex/Medtronic*), *I.E.R.* 2001, 129. Het is jammer dat het geschil waarin een prejudiciële vraag werd gesteld aan het Europees Hof van Justitie over de toepassing van artikel 21 EEX in grensoverschrijdende octrooizaken minnelijk werd geschikt alvorens het Hof uitspraak kon doen (Zaak C-426/99, *E.I.P.R.* 2000, N-3).

⁷ DE MEYER, C., *o.c.*, 76.

⁸ Voor dergelijke studie, zie bijvoorbeeld : PERTEGAS-SENDER, M., *Cross-border enforcement of patent rights*, Oxford University Press, 2002 ; KRAMER, X.E., *Het kort geding in internationaal perspectief*, Kluwer, Deventer, 1999 ; FAWCETT, J.J., en TORREMANS, P., *Intellectual Property and Private International law*, Oxford, Clarendon Press, 1998 ; WADLOW, C., *Enforcement of intellectual property in European and international law*, Sweet & Maxwell, Londen, 1998.

⁹ Verordening (EG) Nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, *PB L* 12 van 12 januari 2001,1 (hierna “Brussel I-Vo”). Inhoudelijk bevat de Brussel I-Vo weinig ingrijpende veranderingen t.a.v. het EEX. In de Brussel I-Vo wordt rekening gehouden met een aantal technologische wijzigingen en wordt bepaalde EEX-rechtspraak van het Hof van Justitie geïncorporeerd. De belangrijkste wijziging voor grensoverschrijdende octrooizaken situeert zich op het vlak van artikel 5(3) EEX. Artikel 5(3) Brussel I-Vo voorziet nu dat inzake onrechtmatige daad de rechter van de plaats waar het schadeverwekkend feit zich heeft voorgedaan *of zich kan voordoen* bevoegd is. Aldus werd verduidelijkt dat ook een dreiging van een onrechtmatige daad volstaat om artikel

(continued...)

bij de uitleg van de begrippen van deze nieuwe Verordening¹⁰. De hierna besproken rechtspraak zal dus in de toekomst nog als precedent kunnen worden aangewend.

2. GRENDOVERSCHRIJDENDE MAATREGELEN IN KORT GEDING

2.1. Grensoverschrijdende verklaringen van niet-inbreuk

2.1.1. SKB/Chiron

Eén van de eerste ons gekende octrooigeschillen waarin grensoverschrijdende maatregelen werden gevorderd voor een Belgische rechtbank is de zaak **SKB/Chiron**¹¹. Chiron is een in de Verenigde Staten gevestigde farmaceutische onderneming die titularis is van diverse (Europese) octrooien. Eén van deze octrooien heeft betrekking op de productie van een vaccin tegen Hepatitis B (Recombivax). Aangezien het vaccin Engerix B van SmithKline Beecham ("SKB") volgens Chiron een inbreuk uitmaakte op haar octrooirechten, stelde zij, zowel in België als in het buitenland, diverse gerechtelijke procedures in tegen SKB. Zo had Chiron o.m. een kort geding ingesteld voor de President van de Arrondissementsrechtbank van Den Haag teneinde een grensoverschrijdend inbreukverbod tegen SKB te bekomen. Deze vordering was ongetwijfeld ingegeven door de op dat ogenblik soepele houding van de Nederlandse rechters t.a.v. grensoverschrijdende vorderingen in octrooizaken. De Rechtbank te Den Haag stelde de behandeling van het geschil echter uit wegens aanhangigheid in de zin van artikel 21 EEX. SKB had immers eerder bij dagvaarding d.d. 9 april 1996 een kort geding in België ingesteld waarbij in hoofdorde werd gevraagd om, in afwachting van een uitspraak ten gronde, de uitwerking van de litigieuze Europese octrooien van Chiron op te schorten, en dit voor alle in deze octrooien aangeduide landen. In ondergeschikte orde vroeg SKB de toelating om de beweerde inbreukmakende producten verder te produceren en te commercialiseren in alle in de litigieuze octrooien van Chiron aangeduide landen. Deze subsidiaire vordering komt eigenlijk neer op een grensoverschrijdende declaratoire vordering van niet-inbreuk, maar werd niet als zodanig geformuleerd¹². Dit is wellicht te wijten aan de omstandigheid dat het betwist is of een kortgedingrechter een declaratoire beschikking kan uitspreken¹³.

(...continued)

5(3) Brussel I-Vo toe te passen. Voor een analyse van de Brussel I-Vo, zie COUWENBERG, I. en PERTEGÁS SENDER, M., "Recente ontwikkelingen in het Europees bevoegdheids- en executierecht", in VAN HOUTTE, H. en PERTEGÁS SENDER, M., *Het nieuwe Europese IPR : van verdrag naar verordening*, Intersentia, Antwerpen, 31-68 ; SCHMIDT, G.E., "De EEX-Verordening: de volgende stap in het Europese procesrecht, *NIPR* 2001, 150 e.v. ; TRAEST, M., "Internationaal Privaatrecht in verordeningen: een verdere stap in de ontwikkeling van een Europees Internationaal Privaatrecht", *A.J.T.* 2000-01, 537 e.v.;

¹⁰ VANDEKERCKHOVE, K., "Interpretatie van het Europees IPR", in VAN HOUTTE, H. en PERTEGÁS SENDER, M. (eds), *Het nieuwe Europese IPR : van verdrag naar verordening*, Intersentia, Antwerpen, 27.

¹¹ Vz. Rb. Brussel 6 februari 1997 (*SKB/Chiron*), hierna gepubliceerd.

¹² "A declaratory action to obtain the court's authorization to continue the fabrication and commercialization of allegedly infringing products is, as for the application of jurisdictional rules, comparable to an action of non-infringement" (PERTEGÁS SENDER, M., *Cross-border enforcement of patent rights*, nr. 4.91, p. 177).

¹³ Zie bijvoorbeeld Vz. Rb. Brussel 18 oktober 1999 (*Roche/Glaxo*), hierna gepubliceerd.

SKB argumenteerde dat de Belgische rechtbanken geen bevoegdheid konden ontlenuen aan het EEX aangezien Chiron een in de Verenigde Staten gevestigde verweerder was en derhalve buiten het ruimtelijk toepassingsgebied van het EEX viel. SKB trachtte aldus wellicht een beroep te doen op artikel 635(5) Ger.W. op basis waarvan grensoverschrijdende maatregelen kunnen worden bevolen (*cf. infra*). De Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel was evenwel van oordeel dat artikel 24 EEX¹⁴ een uitzonderingsregel is die zelfs van toepassing kan zijn indien de verweerder niet in een EEX-land is gelegen. Volgens de Voorzitter is het enige criterium de vraag of de gevorderde voorlopige en bewarende maatregelen binnen het materieel toepassingsgebied van het EEX vallen, hetgeen het geval was voor de vorderingen van SKB¹⁵.

De Voorzitter verklaarde zich desalniettemin toch onbevoegd om kennis te nemen van de hoofdvordering van SKB omdat dit geen voorlopige maatregel was in de zin van artikel 24 EEX. De ondergeschikte vordering van SKB werd echter wel als een dergelijke voorlopige maatregel beschouwd. Ook merkte de Voorzitter op dat de gevorderde maatregelen deels in België dienden te worden uitgevoerd. Een gelijkaardige gedachtengang kan worden teruggevonden in de latere *Van Uden*-leer van het Hof van Justitie, die vereist dat er een reële band (*real connecting link*) moet bestaan tussen de gevorderde maatregelen en het grondgebied van de aangezochte rechter¹⁶.

De vordering van SKB werd uiteindelijk toch door de Voorzitter afgewezen als ongegrond wegens een gebrek aan hoogdringendheid. De Voorzitter hield hierbij voornamelijk rekening met de verklaring van Chiron dat het niet de bedoeling was om de productie van Engerix B te doen verbieden, doch eerder om een licentieovereenkomst te sluiten met SKB. Aangezien SKB hier niet weigerachtig tegenover stond, achtte de Voorzitter de subsidiaire vordering van SKB niet hoogdringend. Het is overigens opvallend dat de Voorzitter in deze beschikking een remedie aanreikte tegen "Belgische torpedo's", met name het instellen van een grensoverschrijdende tegenvordering: "*Que Chiron n'explique cependant pas pourquoi elle n'a pas formulé la même demande reconventionnellement dans le cadre de la présente procédure*".

2.1.2. SKB/Connaught

Kort daarop diende de Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel zich uit te spreken in het gelijkaardig geschil **SKB/Connaught**¹⁷. SKB had in deze zaak tegen het Canadese Connaught Laboratories Ltd. een grensoverschrijdend kort geding ingesteld om in afwachting van een uitspraak ten gronde de toelating te bekomen om het vaccin Infanrix verder te produceren en te commercialiseren, en dit in alle in het Europees octrooi van Connaught aangewezen landen. Connaught betwistte de bevoegdheid van de Belgische rechtbanken om de gevorderde maatregelen voor het buitenland op te leggen. Het is opmerkelijk dat de

¹⁴ Dit artikel luidt als volgt: "*In de wetgeving van een verdragsluitende Staat voorziene voorlopige of bewarende maatregelen kunnen bij de rechterlijke autoriteiten van die Staat worden aangevraagd, zelfs indien een gerecht van een andere verdragsluitende Staat krachtens dit verdrag bevoegd is om van het bodemgeschil kennis te nemen*"

¹⁵ *Contra*: PERTEGAS-SENDER, M., *Cross-border enforcement of patent rights*, nr. 3.133, p.128. Volgens deze auteur kan artikel 24 EEX niet worden toegepast wanneer de verweerder niet is gevestigd in een EEX-land, tenzij de bodemprocedure binnen het toepassingsgebied valt van de exclusieve bevoegdheidsgronden.

¹⁶ H.v.J. 17 november 1998, zaak C-391/95 (*Van Uden/Deco*), T.B.H. 1999, 615.

¹⁷ Vz. Rb. Brussel 27 juni 1997 (*SKB/Connaught*), hierna gepubliceerd.

Voorzitter bij de beoordeling van de bevoegdheidsvraag niet dezelfde redenering hanteerde als in de *SKB/Chiron*-zaak. De Voorzitter paste immers niet artikel 24 EEX toe als bevoegdheidsgrond, doch artikel 635(5) Ger.W., niettegenstaande ook in dit geschil de verweerder een buiten het EEX-gebied (Canada) gevestigde vennootschap was. Dit is wellicht te wijten aan de omstandigheid dat de partijen uitdrukkelijk waren overeengekomen dat de bevoegdheid moest worden beoordeeld aan de hand van artikel 635(5) Ger.W. Er bestond betwisting over de vraag of een Belgische rechter op basis van dit artikel grensoverschrijdende maatregelen kan bevelen. Deze vraag werd positief beantwoord o.m. om de volgende reden: “*il n'existe pas de règle de droit international public qui semble interdire d'office l'adoption d'une mesure juridictionnelle de droit privé à propos de biens localisés à l'étranger ou d'un comportement à adopter à l'étranger*”. Ook wees de Voorzitter het verweer van Connaught af dat de vordering van SKB eigenlijk een “anti-suit injunction” was. Dit is een verbodsmaatregel uit het common law die ertoe strekt een eiser ervan te weerhouden (in een ander land) te procederen¹⁸. De Voorzitter merkte dienaangaande terecht op dat “*les demanderesses ne tendent ni à voir le juge des référés se prononcer sur la contrefaçon, ni à voir interdire à la défenderesse de procéder à l'étranger*”. De Voorzitter verklaarde zich dus bevoegd en hield de behandeling van de grond van de zaak aan aangezien de partijen waren overeengekomen om de Voorzitter eerst te laten oordelen over diens internationale bevoegdheid.

Connaught trachtte zich te onttrekken aan deze uitspraak door haar octrooi aan een Amerikaanse vennootschap, Connaught Laboraties Incorporated, uit de Connaught-groep over te dragen. SKB reageerde hierop door Connaught Laboraties Incorporated in hervatting van het initieel geding te dagvaarden overeenkomstig artikel 816 e.v. Ger.W. De Voorzitter ging hierop in en beval Connaught Laboraties Incorporated het initiële geding te hervatten dat SKB tegen Connaught Laboratories Ltd. had ingesteld¹⁹.

In het hervatte geschil wees de Voorzitter bij beschikking d.d. 9 oktober 1998 de vordering van SKB uiteindelijk af als ongegrond wegens een gebrek aan hoogdringendheid²⁰. De Voorzitter hield hierbij o.m. rekening met de afwezigheid van een tegenvordering van Connaught (Laboraties Incorporated) en een gebrek aan instaatstelling door SKB van de bodemprocedures. De Voorzitter vroeg zich zelfs af of “*les procédures intentées par les demanderesses en Belgique n'ont pas été introduites dans la seule perspective d'éviter que la défenderesse n'agisse devant les Tribunaux d'(un) autre(s) état(s) européen(s)*”, zonder hier echter gevolgen aan te verbinden.

2.1.3. Roche/Glaxo

(a) Eerste aanleg

De beschikking van 18 oktober 1999 van de Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg in het geschil **Roche/Glaxo**²¹ brengt weinig bij op het vlak van het internationaal bevoegdheidsrecht. Het betrof een kort geding dat door diverse vennootschappen uit de Roche-groep was ingesteld tegen een aantal vennootschappen uit de Glaxo-groep met de

¹⁸ WADLOW, C., o.c., nr. 8-50 e.v., 505.

¹⁹ Vz. Rb. Brussel 8 mei 1998 (*SKB/Connaught*), hierna gepubliceerd.

²⁰ Vz. Rb. Brussel 9 oktober 1998 (*SKB/Connaught*), hierna gepubliceerd.

²¹ Vz. Rb. Brussel 18 oktober 1999 (*Roche/Glaxo*), hierna gepubliceerd.

volgende grensoverschrijdende vordering: “Te horen verklaren voor recht dat eiseressen de geneesmiddelen Herceptin en Mabthera, in afwachting van een uitspraak ten gronde, vrij mogen vervaardigen en verhandelen, en dit in alle in het Europees octrooi EP 0 481 790 van Glaxo aangewezen landen”. De beschikking is bijzonder kort aangaande de bevoegdheidsproblematiek, maar uit het arrest van het Hof van Beroep²² in het hoger beroep in deze zaak blijkt dat Glaxo de internationale bevoegdheid van de Belgische rechtbanken wel degelijk betwistte, terwijl Roche argumenteerde dat de Belgische rechtbanken bevoegd waren om kennis te nemen van het grensoverschrijdend kort geding op grond van de artikelen 24, 2 juncto 6(1) en 5(3) EEX. Om haar exceptie van rechtsmacht kracht bij te zetten had Glaxo bij conclusie verklaard geen inbreukverbod te zullen vorderen voor het Belgisch grondgebied. Dit kan wellicht worden verklaard in het licht van de interpretatie van artikel 24 EEX door het Hof van Justitie in het Van Uden-arrest. Zoals hiervoor aangehaald, oordeelde het Hof van Justitie in dit arrest dat het voor de toepassing van artikel 24 EEX vereist is dat er een reële band bestaat tussen de gevorderde maatregelen en het grondgebied van de aangezochte rechter²³. Glaxo trachtte dus de band met het Belgisch grondgebied te verbreken door te verklaren geen inbreukvordering in België te zullen instellen.

Het is opvallend dat de bevoegdheidsproblematiek zeer summier wordt behandeld door de Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg. Uit het arrest van het Hof van Beroep blijkt dat de Voorzitter van mening was dat Glaxo door de wijze waarop zij haar argumentatie had georganiseerd de bevoegdheid van de Belgische rechtbanken impliciet had aanvaard. Glaxo had de exceptie van rechtsmacht immers niet in limine litis²⁴ opgeworpen, doch slechts ná de exceptie van materiële en territoriale bevoegdheid. Dit verklaart waarom de Voorzitter op het bevoegdheidsvlak het volgende besliste: “Uit de syntheseconclusies en de synthesesnota kan afgeleid worden dat de partijen thans aanvaardden dat de Kort Gedingrechter rechtsmacht zou hebben over het geschil”. De Voorzitter nam vervolgens akte van de verklaring van Glaxo dat zij in België geen inbreukvordering zou instellen tegen Roche. De grensoverschrijdende vordering van Roche werd echter afgewezen als ongegrond aangezien in kort geding geen declaratoire uitspraken kunnen worden gedaan: “De Kort Gedingrechter heeft immers niet de bevoegdheid om “rechtsverklarende uitspraken” te doen: zijn uitspraak zou alsdan strijdig zijn met het voorlopig karakter dat zijn beslissingen moeten hebben”.

(b) *Hoger beroep*

In een arrest van 20 februari 2001 heeft het Hof van Beroep te Brussel zich uitgesproken over het hoger beroep dat Roche tegen deze beschikking had ingesteld²⁵.

Voor een goed begrip van deze zaak is het belangrijk erop te wijzen dat Roche eveneens een bodemgeschil aanhangig had gemaakt (*cf. infra*). Het hoger beroep in deze bodemprocedure werd op dezelfde zitting behandeld als het hoger beroep in het kort geding. Vandaar dat er in de *Roche/Glaxo*-zaak twee arresten van dezelfde datum bestaan. Het arrest in het kort geding is wat de bevoegdheidsproblematiek betreft identiek aan het arrest in de bodemprocedure, met uitzondering van de overwegingen aangaande de toepassing van artikel 24 EEX, *i.e.* de bevoegdheidsgrond die uitsluitend in kort geding kan worden ingeroepen. Het Hof was het in

²² Brussel 20 februari 2001 (*Roche/Glaxo*), hierna gepubliceerd.

²³ H.v.J. 17 november 1998, zaak C-391/95 (*Van Uden/Deco*), *T.B.H.* 1999, 615, r.o. 40

²⁴ Cfr. artikel 854 Ger.W. en artikel 18 EEX.

²⁵ Brussel 20 februari 2001 (*Roche/Glaxo*), hierna gepubliceerd.

de eerste plaats niet eens met de zienswijze van de eerste rechter aangaande de exceptie van rechtsmacht. Het Hof was van oordeel dat deze inderdaad *in limine litis* moet worden ingeroepen, en dat het volstaat dat dit gebeurt in de eerste conclusie. Volgens het Hof heeft de *volgorde* van de excepties in de eerste conclusie echter geen belang, zodat hieruit niet de impliciete aanvaarding van de internationale bevoegdheid van de Belgische rechtbanken kan worden afgeleid.

Vervolgens onderzocht het Hof of de Belgische rechtbanken bevoegd waren om kennis te nemen van de grensoverschrijdende vordering van Roche. Met verwijzing naar het *Van Uden*-arrest ging het Hof in de eerste plaats na of de Belgische rechtbanken bevoegd zijn om kennis te nemen van het bodemgeschil. De rechter die bevoegd is om van het bodemgeschil kennis te nemen, is immers ook bevoegd om de nodige voorlopige of bewarende maatregelen te treffen. Het Hof stelt dienaangaande met verwijzing naar de beslissing van de bodemrechter²⁶ (*cf. infra*) dat de Belgische rechtbanken ten gronde bevoegd zijn om kennis te nemen van de vordering tot nietigverklaring van het Belgisch luik van het litigieuze octrooi van Glaxo, alsmede van de declaratoire vordering van niet-inbreuk voor het Belgisch grondgebied. Vervolgens onderzoekt het Hof of de Belgische bodemrechter internationale bevoegdheid heeft om kennis te nemen van de declaratoire vordering van niet-inbreuk voor de andere landen dan België. Meer bepaald worden de toepassingsvoorwaarden van de artikelen 2 *juncto* 6(1) EEX en artikel 5(3) EEX toegepast op het voorliggend octrooigeschil. Het Hof komt tot het besluit dat de Belgische rechtbanken geen internationale bevoegdheid kunnen ontleen aan deze bevoegdheidsgronden. Wat de redenering van het Hof betreft, verwijzen wij naar het arrest²⁷ dat is tussengekomen in de bodemprocedure en dat verder zal worden besproken. Aangezien Roche voorlopige maatregelen vroeg in een kort geding, diende het Hof ook te onderzoeken of er geen bevoegdheid kon worden ontleend aan artikel 24 EEX, dat een autonome bevoegdheidsgrond is. Het Hof verwijst weer naar het *Van Uden*-arrest waarin wordt gesteld dat er voor de toepassing van artikel 24 EEX een reële band moet bestaan tussen de gevorderde maatregelen en het grondgebied van de aangezochte rechter. Voor de toepassing van artikel 24 EEX is het dus voldoende dat de gevorderde maatregel deels in België, deels in het buitenland moet worden uitgevoerd. Artikel 24 EEX kan echter geen bevoegdheidsgrond zijn indien de maatregelen uitsluitend in het buitenland effect sorteren²⁸. Het is opmerkelijk dat het Hof de grensoverschrijdende vordering van Roche niet beschouwde als één voorlopige maatregel die deels in België moet worden uitgevoerd, maar opdeelde in diverse nationale vorderingen tot het bekomen van voorlopige maatregelen. Ook is het niet duidelijk wat het Hof bedoelde met de opmerking dat “*er geen samenhang is tussen deze vorderingen*”. Artikel 24 EEX vereist een band tussen de vordering en het grondgebied van de aangezochte rechter, doch niet tussen de vorderingen onderling. Het Hof was niettemin van oordeel dat de voorlopige maatregelen van Roche niet deels in België en deels in het buitenland moeten worden uitgevoerd, maar de toelating betreffen om in elk land de litigieuze geneesmiddelen vrij te vervaardigen en te verhandelen. Volgens het Hof zijn de Belgische rechtbanken derhalve op grond van artikel 24 EEX bevoegd om kennis te nemen van de vordering van Roche voor het Belgisch grondgebied, doch niet voor de grensoverschrijdende vorderingen aangezien deze

²⁶ Rb. Brussel 8 juni 2000 (*Roche/Glaxo*), hierna gepubliceerd.

²⁷ Brussel 20 februari 2001 (*Roche/Glaxo*), *I.R.D.I.* 2001, 168.

²⁸ PERTEGÁS SENDER, M., “Mesures provisoires extra-territoriales et compétence internationale du juge belge”, noot onder Vz. Kh. Hasselt 20 september 1996, *T.B.H.* 1997, 323-325; BOULARBAH, H., “Les mesures provisoires en droit commercial international; développements récents au regard des Conventions de Bruxelles et de Lugano”, *T.B.H.* 1999, 606.

uitsluitend in het buitenland moeten worden uitgevoerd. Het is maar de vraag of deze argumentatie in overeenstemming is met de recente rechtspraak van het Hof van Justitie²⁹.

2.1.4. Medtronic/Therex

Een gelijkaardige redenering kan worden teruggevonden in een beschikking van 23 juni 2000 van de Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel in het geschil **Medtronic/Therex**³⁰. In dit geschil stelden diverse Medtronic-vestigingen een kort geding in tegen het in de Verenigde Staten gevestigde Therex om de voorlopige toelating te bekomen voor de productie en verdeling van de zogenaamde Isomed-pomp, en dit voor alle in het Europees octrooi van Therex aangeduide landen (met uitzondering van Duitsland). Uit de beschikking blijkt dat Medtronic uitdrukkelijk toegaf dat dit kort geding was ingegeven door haar vrees voor een grensoverschrijdende inbreukprocedure in Nederland.

Gezien Therex een in de Verenigde Staten gevestigde vennootschap is, was opnieuw de discussie aan de orde of de bevoegdheid van de Belgische rechtbanken moest worden bepaald aan de hand van artikel 635(5) Ger.W., dan wel op grond van artikel 24 EEX. Net zoals in de zaak *SKB/Chiron*³¹ besliste de Voorzitter dat diens internationale bevoegdheid moet worden beoordeeld op grond van artikel 24 EEX aangezien dit artikel een autonome bevoegdheidsgrond is waaronder alle voorlopige maatregelen ressorteren voor zover deze binnen het materieel toepassingsgebied van het EEX vallen. De Voorzitter verwees eveneens naar de door Medtronic ingestelde bodemprocedure waarin o.m. de nietigheid van het Belgisch luik van het litigieuze octrooi van Therex aan de orde was. Aangezien deze vordering overeenkomstig artikel 16(4) EEX noodzakelijkerwijze beperkt is tot het Belgisch grondgebied, merkte de Voorzitter op dat de grensoverschrijdende vordering in kort geding werd ingesteld op basis van een bodemprocedure waarin de Belgische rechtbanken geen grensoverschrijdende bevoegdheid hebben. Dit is o.i. niet alleen irrelevant voor de behandeling van de bevoegdheidsproblematiek in kort geding, doch eveneens onjuist. In de bodemprocedure vorderde Medtronic immers niet alleen de nietigheid van het Belgisch luik van het litigieuze octrooi van Therex, doch eveneens een grensoverschrijdende verklaring van niet-inbreuk.

De Voorzitter achtte zich uiteindelijk onbevoegd om kennis te nemen van de grensoverschrijdende vordering van Medtronic, met verwijzing naar de in het *Van Uden*-arrest vereiste reële band met het grondgebied van de aangezochte rechter. Niettegenstaande de Voorzitter opmerkte dat *het geschil* een band vertoonde met het Belgisch grondgebied aangezien de litigieuze pompen in België op de markt waren, vond de Voorzitter dat de vereiste reële band *met de gevorderde maatregelen* niet aanwezig was. De Voorzitter was immers van oordeel dat de gevorderde maatregelen niet één geheel uitmaken die deels in België moeten worden uitgevoerd, doch een bundel is van aparte vorderingen die in diverse landen moeten worden ten uitvoer gelegd. Volgens de Voorzitter heeft een voorlopige maatregel met betrekking tot de productie van de pompen in Nederland, of met betrekking tot de commercialisering ervan in Frankrijk, Nederland, het Verenigd Koninkrijk of Italië, geen reële band met het Belgisch grondgebied. Opmerkelijk is dat de Voorzitter evenmin bevoegdheid opnam voor het Belgisch grondgebied omdat Medtronic een globale maatregel vorderde voor diverse landen, die niet ambtshalve kon worden beperkt tot het Belgisch grondgebied. Een

²⁹ PERTEGAS-SENDER, M., *Cross-border enforcement of patent rights*, nr. 3.177, 145.

³⁰ Vz. Rb. Brussel 23 juni 2000 (*Medtronic/Therex*), hierna gepubliceerd.

³¹ Vz. Rb. Brussel 6 februari 1997 (*SKB/Chiron*), hierna gepubliceerd.

maatregel met betrekking tot het Belgisch grondgebied had Medtronic uitdrukkelijk in ondergeschikte orde moeten vorderen. Dit lijkt in tegenspraak te zijn met de voorgaande redenering waarin de Voorzitter er juist van uitging dat Medtronic geen globale vordering nastreefde, doch een bundel van aparte nationale vorderingen.

Ook is het nuttig even stil te staan bij de tegenvordering van Therex. Therex had immers het ultieme wapen ingezet tegen de torpedo van Medtronic, met name een grensoverschrijdend inbreukverbod op tegenvordering. Indien een inbreukmaker beweert dat de Belgische rechtbanken internationale bevoegdheid hebben om kennis te nemen van een grensoverschrijdende vordering van niet-inbreuk, kan niet worden betwist dat dit eveneens het geval is voor een grensoverschrijdende inbreukvordering (zeker wanneer de octrooihouder de grensoverschrijdende bevoegdheid zou aanvaarden in de zin van artikel 18 EEX). De Voorzitter liet de torpedojager van Therex echter niet toe tot de Belgische territoriale wateren. De tegenvordering werd immers afgewezen aangezien deze slechts was ingesteld voor het geval dat de Voorzitter zich internationaal bevoegd zou achten om kennis te nemen van de hoofdvordering van Therex.

2.1.5. Epic/Nellcor

In het geschil *Epic/Nellcor*³² paste de Voorzitter identiek dezelfde redenering toe. De feiten zijn de volgende. Epic, een producent van medisch materiaal, stelde tezamen met diverse nationale verdelers een grensoverschrijdend kort geding in tegen de in de Verenigde Staten gevestigde vennootschap Nellcor. Deze laatste is titularis van twee Europese octrooien, waarop Epic volgens Nellcor een inbreuk zou plegen. Dit bleek uit een ingebrekestelling die Nellcor aan de Europese verdelers van Epic had gezonden. Om een inbreukvordering te vermijden, stelden Epic en haar verdelers in België een vordering in tot het bekomen van een verklaring van niet-inbreuk. Ook vroegen zij in kort geding de toelating om de litigieuze producten verder te commercialiseren in diverse Europese landen. Nellcor daarentegen stelde een tegenvordering in wegens tergend en roekeloos geding, en in ondergeschikte orde een inbreukvordering teneinde een inbreukverbod te bekomen. De Voorzitter verklaarde zich internationaal onbevoegd en herhaalde hierbij de redenering uit het *Medtronic/Therex*-geschil. De Voorzitter beschouwde de gevorderde maatregelen dus opnieuw als een bundel van aparte nationale vorderingen die geen reële band hebben met het Belgisch grondgebied (*cfr. supra*).

Wat de grensoverschrijdende tegenvordering betreft, verklaarde de Voorzitter zich eveneens onbevoegd aangezien deze voorwaardelijk was geformuleerd en dus afhing van de internationale bevoegdheid inzake de hoofdvordering. Nellcor had echter eveneens een onafhankelijk, tot het Belgisch grondgebied beperkt, voorlopig inbreukverbod gevorderd. De Voorzitter verklaarde zich op grond van artikel 24 EEX bevoegd om kennis te nemen van deze territoriaal beperkte tegenvordering. De tegenvordering werd uiteindelijk echter afgewezen als ongegrond wegens een gebrek aan urgentie. Uit de feiten bleek immers dat Nellcor reeds geruime tijd op de hoogte was van de inbreuken, maar nagelaten had hiertegen op te treden. Nellcor vroeg eveneens de veroordeling tot betaling van een schadevergoeding van 500.000 BEF wegens tergend en roekeloos geding omdat de vordering van Epic een “Belgische torpedo” zou uitmaken. Ook deze tegenvordering werd afgewezen. Volgens de Voorzitter hebben beide partijen in een geschil recht op forum shopping en kunnen zij een geding instellen bij de rechtbank naar eigen keuze. De Voorzitter merkte eveneens op dat indien deze procestactiek

³² Vz. Rb. Brussel 22 september 2000 (*Epic/Nellcor*), *Ing. Cons.* 2000, 292 e.v.

tot gevolg heeft dat er aanhangigheid bestaat op grond van artikel 21 EEX, dit voortvloeit uit het EEX dat uitgaat van de gelijkwaardigheid van de nationale rechtbanken. Ook de beweerde traagheid van de Belgische gerechten was volgens de Voorzitter geen argument dat een schadevergoeding wegens tergend en roekeloos geding kon rechtvaardigen aangezien een Belgisch kort geding binnen een redelijke termijn kan worden afgehandeld. Tenslotte hield de Voorzitter rekening met het feit dat de rechtspraak en rechtsleer inzake grensoverschrijdende bevoegdheid in octrooizaken nog volop in ontwikkeling is.

Uit de hierboven besproken rechtspraak zou kunnen worden afgeleid dat de Belgische kortgedingrechters in octrooizaken geen bevoegdheid aanvaarden om bvb. op basis van artikel 24 EEX grensoverschrijdende maatregelen toe te kennen. Sommige auteurs beweren dat deze rechtspraak zelfs het einde betekent van de "Belgische torpedo"³³. Dit standpunt moet om diverse redenen worden genuanceerd. In de eerste plaats kan o.i. niet langer meer worden gesproken van een Belgische torpedo aangezien de Belgische rechtbanken, zowel in kort geding als in bodemprocedures (*cf. infra*), de kritiek uit het buitenland in de praktijk hebben weerlegd door binnen een meer dan redelijke termijn een vonnis uit te spreken en aldus hebben aangetoond dat er van een trage rechtsgang allesbehalve sprake is. Het is derhalve niet meer de vraag of een Belgische torpedo nog tot de mogelijkheden behoort, maar of de Belgische rechtbanken bevoegdheid opnemen om grensoverschrijdende maatregelen op te leggen. In de octrooipraktijk werd bovendien ten onrechte aanstoot genomen aan het fenomeen van de torpedo. Een octrooihouder beschikt immers -vooral in kort geding- over het middel bij uitstek om dergelijke procestactiek te "torpederen", met name het aanvaarden van de grensoverschrijdende bevoegdheid op hoofdvordering (artikel 18 EEX) gekoppeld aan een grensoverschrijdende tegenvordering om een voorlopig inbreukverbod te bekomen. Deze tactiek plaatst de octrooihouder in een bevoordeelde situatie aangezien in kort geding vaak wordt uitgegaan van de *prima facie* geldigheid van een Europees octrooi³⁴ (*cf. infra*).

Tenslotte hebben de Belgische rechtbanken zich bereid getoond om in bepaalde gevallen in kort geding internationale bevoegdheid te aanvaarden, zoals blijkt uit de hierna besproken *Colgate/Unilever*-beslissing.

2.2. Grensoverschrijdende inbreukvorderingen

2.2.1. Colgate/Unilever

Hierboven werd gesteld dat het beweerde "einde van de torpedo" niet betekent dat een Belgische kortgedingrechter geen grensoverschrijdende maatregelen meer zou kunnen opleggen op grond van artikel 24 EEX. Dit blijkt duidelijk uit een beschikking d.d. 14 september 2001 van de Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg in het geschil *Colgate/Unilever*³⁵. Colgate is een in de Verenigde Staten gevestigde producent van tandenborstels die een nieuwe

³³ CORNU, E., noot onder Vz. Rb. Brussel, *Ing. Cons.* 2000, 302.

³⁴ Dit is weliswaar een te absoluut standpunt. Het uitgangspunt is inderdaad de *prima facie* geldigheid van een Europees octrooi, maar er moet eveneens rekening worden gehouden met de concrete omstandigheden van het geschil en de ogenschijnlijke rechten van de partijen. Zo kan o.m. rekening worden gehouden met buitenlandse gerechtelijke procedures, hangende oppositie- en beroepsprocedures voor het Europees Octrooibureau, de betwisting van de octrooirechten *in tempore non suspecto*, de mate van betwisting, etc. Dienaangaande kan worden verwezen naar vaststaande Nederlandse rechtspraak die stelt dat een verbod in kort geding achterwege moet blijven indien er een gereede kans bestaat dat het octrooi in een bodemprocedure zal worden nietig verklaard (zie bvb. Rb. 's Gravenhage, 15 juli 1998, *IER* 1998, 236 ; Pres. 's Gravenhage, 22 juli 1997, *IER* 1997, 187).

³⁵ Vz. Rb. Brussel 14 september 2001 (*Colgate/Unilever*), *I.R.D.I.* 2002.

tandenborstel met een veerkrachtige flexibele kop had ontwikkeld waarvoor haar een Europees octrooi was verleend. Colgate beweerde dat Unilever in diverse Europese landen een tandenborstel op de markt bracht die een inbreuk uitmaakte op dit octrooi. Om deze octrooi-inbreuk te doen staken maakte Colgate in België een grensoverschrijdende inbreukvordering aanhangig teneinde voorlopige maatregelen te bekomen voor alle landen waar haar Europees octrooi van toepassing was. De aanwezigheid in België van een coördinatiecentrum en een zogenaamde “European Business Group” van Unilever heeft Colgate wellicht ertoe gebracht om de mogelijke inbreukprocedures te centraliseren voor de Belgische rechtbanken.

De Voorzitter heeft eerst aan de hand van het EEX onderzocht of hij rechtsmacht had om kennis te nemen van de vordering van Colgate. De Voorzitter merkte hierbij – terecht - op dat hij geen rekening moest houden met artikel 16(4) EEX aangezien deze exclusieve bevoegdheidsgrond (inzake de geldigheid van octrooien) enkel betrekking heeft op bodemgeschillen. Aangezien artikel 24 EEX een autonome bevoegdheidsgrond is, deed de Voorzitter ook geen onderzoek naar het forum dat van het bodemgeschil kennis kon nemen en ging hij niet in op de argumentatie aangaande de toepassing van artikel 2 *juncto* 6(1) EEX en artikel 5(3) EEX. De Voorzitter kwam dan tot het besluit dat hij rechtsmacht kon ontleen aan artikel 24 EEX gelet op de gevorderde voorlopige maatregelen.

Vervolgens onderzocht de Voorzitter of hij op grond van artikel 24 EEX een grensoverschrijdend inbreukverbod kon opleggen. Ook deze vraag werd positief beantwoord op basis van een erg gedetailleerd onderzoek van artikel 24 EEX. De Voorzitter stelde dat uit de rechtspraak van het Hof van Justitie met betrekking tot artikel 24 EEX niet duidelijk blijkt dat de extraterritoriale gevolgen van een beslissing zijn uitgesloten, zodat de rechter zelf *in concreto* moet onderzoeken of hij grensoverschrijdende maatregelen kan toestaan. De Voorzitter paste in de eerste plaats het *Van Uden*-arrest als volgt toe: “wanneer zich een inbreuk voor zou doen in België, de rechter alhier bevoegd is om voorlopige en bewarende maatregelen te treffen die volgens het Belgisch recht voorliggen, en dit voor zover er een reële band bestaat tussen België en de inbreuk zo bijvoorbeeld doordat de beweerde inbreuk zich voordoet op het grondgebied van België daar waar de partij over een *prima facie* geldig octrooi beschikt”. Verder stelde de Voorzitter dat artikel 24 EEX zo moet worden uitgelegd “dat dezelfde rechter tegelijk kan bevelen dat de door hem opgelegde maatregelen tevens zullen gelden voor alle verdragsluitende staten alwaar deze zelfde en identieke inbreuk tegen datzelfde octrooi wordt begaan”. Dergelijke grensoverschrijdende maatregel kan echter slechts worden verleend “voor zover het gaat om een Europees octrooi dat volgens de formalismen van de betreffende verdragen in alle staten voor dewelke de rechter de maatregel laat gelden is vertaald en in het interne recht de gelding en de bescherming van het octrooi bezit”. Zonder het met zoveel worden te zeggen, lijkt de Voorzitter groot belang te hechten aan artikel 69 van het Europees Octrooiverdrag³⁶ en het bijhorend Protocol van 5 oktober 1973 waarin het geharmoniseerd criterium voor de beoordeling van de beschermingsomvang van octrooien is vastgelegd. Ook oordeelde de Voorzitter dat het vanuit praktisch oogpunt noodzakelijk was om grensoverschrijdende maatregelen te bevelen. Volgens de Voorzitter kon de weinig transparante concernstructuur van Unilever immers aanleiding geven tot de uitholling van een inbreukverbod.

³⁶ Verdrag inzake de verlening van Europese octrooien, 5 oktober 1973, B.S., 7 oktober 1977, voor België in werking getreden op 7 oktober 1977.

Volledigheidshalve moet worden opgemerkt dat de Voorzitter verder oordeelde dat de vordering van Colgate urgent was, maar enkel ontvankelijk in hoofde van de octrooihouder. De andere eisers uit de Colgate-groep hadden volgens de Voorzitter geen belang aangezien zij geen geregistreerde licentiehouders waren. Wat de grond van de zaak betrof, ging de Voorzitter uit van de *prima facie* geldigheid van het octrooi van Colgate en kwam hij tot het besluit dat de tandenborstel van Unilever een inbreuk hierop uitmaakte. De beoordeling van de inbreuk overtuigt niet. De Voorzitter vergeleek immers de stalen van de tandenborstels die aan hem werden voorgelegd, terwijl hij eerder had moeten onderzoeken of de litigieuze tandenborstel onder de beschermingsomvang van het Europees octrooi van Colgate viel. Het grensoverschrijdend inbreukverbod dat uiteindelijk door de Voorzitter werd opgelegd was weliswaar beperkt in tijd. Het verbod zou meer bepaald ophouden te gelden van zodra een uitvoerbare beslissing zou tussenkomen “*welke van aard zou zijn om het ogenschijnlijk karakter van de rechten van tweede eiser ongedaan te maken ongeacht of deze beslissing zal worden uitgesproken door een buitenlandse rechter of door een internationaal rechtscollege voor zover de beslissing van aard is het octrooi zelf aan te passen.*” Dit lijkt een redelijke beperking van het uitgangspunt van de *prima facie* geldigheid van een Europees octrooi.

2.2.2. Resilux/Schmalbach-Lubeca

Ook het Hof van Beroep te Antwerpen heeft zich reeds bereid getoond grensoverschrijdende maatregelen (direct en indirect inbreukverbod) toe te kennen in het geschil **Resilux/Schmalbach-Lubeca**³⁷. Het betrof weliswaar geen internationaal geschil aangezien beide partijen in België zijn gevestigd. Na eerst een beslag inzake namaak te hebben verricht, stelde Resilux op basis van haar Europees octrooi een kort geding in tegen Schmalbach-Lubeca waarbij een voorlopig inbreukverbod werd gevraagd voor alle in het octrooi aangeduide landen. Het Hof was van oordeel dat er inderdaad sprake was van een *prima facie* octrooi-inbreuk en legde een grensoverschrijdend inbreukverbod op. Deze maatregel werd als volgt gemotiveerd: “*Er bestaan geen bezwaren tegen een grensoverschrijdend verbod. Een beperkte opvatting is niet meer te verdedigen in een tijd van toenemende internationale contacten*”. Deze motivering overtuigt niet. Het is jammer dat het Hof zijn bevoegdheid en de grensoverschrijdende maatregelen niet verder heeft onderbouwd. Dit is wellicht te wijten aan de omstandigheid dat er hierover geen discussie bestond tussen de partijen. Dit is overigens niet verwonderlijk aangezien de procedure werd ingesteld voor het *forum rei*, de rechter van de woonplaats van de verweerder. De rechtsmacht van het *forum rei* is niet territoriaal beperkt. De rechtbanken van de woonplaats van de verweerder kunnen dus een grensoverschrijdend inbreukverbod uitvaardigen³⁸. Het arrest bevat overigens een aantal interessante beschouwingen over de *prima facie* beoordeling in kort geding van een Europees octrooi en de inbreuk hierop.

2.3. Besluit

Uit hetgeen voorafgaat blijkt dat het niet uitgesloten is dat de Belgische rechtbanken op grond van artikel 24 EEX grensoverschrijdende voorlopige (verbods)maatregelen bevelen, hetgeen

³⁷ Antwerpen 18 oktober 1999 (*Resilux/Schmalbach-Lubeca*), hierna gepubliceerd.

³⁸ KRAMER, X.E., o.c., p. 248 ; FAWCETT, J.J., en TORREMANS, P., o.c., p. 143 ; BUYDENS, M., *Droit des brevets d'invention*, Larcier, Brussel, 1999, p.2290

door de -schaarse- rechtsleer terzake wordt bevestigd³⁹. De mogelijkheid van dergelijk verbod is weliswaar sterk afhankelijk van de feitelijke omstandigheden van het geschil en in het bijzonder van de werkelijke band van het geschil met het Belgisch grondgebied.

3. GRENDOVERSCHRIJDENDE MAATREGELEN TEN GRONDE

3.1. Grensoverschrijdende verklaringen van niet-inbreuk

3.1.1. Inleiding

In de onderzochte periode werden eveneens - al dan niet tegelijkertijd met een kort geding - tal van bodemprocedures ingesteld waarbij de Belgische rechtbanken zich voornamelijk moesten uitspreken over grensoverschrijdende verklaringen van niet-inbreuk. Uiteraard rees ook in deze procedures de vraag naar de internationale bevoegdheid van de Belgische rechtbanken. Deze bevoegdheidsproblematiek werd meestal beoordeeld op grond van de artikelen 2 *juncto* 6(1) EEX, 5(3) EEX en 16(4) EEX. Ook hier weer valt de snelheid op waarmee de rechtbanken deze zaken hebben behandeld, hetgeen o.m. te danken is aan de omstandigheid dat de bevoegdheidsproblematiek door het kortdurend optreden van de rechtbanken en/of op initiatief van de partijen vaak werd losgekoppeld van de behandeling van de grond van de zaak. Ook hebben de rechtbanken aldus de gelegenheid gehad om zich uit te spreken over de “Belgische torpedo” en de parallelle vraag naar het misbruik van procesrecht.

3.1.2. Röhm/DSM

(a) *Eerste aanleg*

De eerste belangrijke uitspraak in een bodemprocedure is het vonnis d.d. 12 mei 2000 in de zaak **Röhm/DSM**⁴⁰. De feiten kunnen als volgt worden samengevat. De in Nederland gevestigde vennootschap DSM is titularis van een Europees octrooi met betrekking tot een werkwijze voor het klonen van microbiologische phytase. Dit octrooi werd verleend voor diverse landen, waaronder België. DSM had aan een aantal vennootschappen uit de BASF-groep, waaronder BASF Belgium N.V., een licentie verleend om enzyme preparaten (“Natuphos”) te verdelen die waren vervaardigd overeenkomstig de door DSM geöctrooide werkwijze. De in Duitsland gevestigde vennootschap Röhm is de producent van het product “Finase” dat een inbreuk zou kunnen uitmaken op het Europees octrooi van DSM. Dit bracht Röhm en een aantal andere buitenlandse eisers ertoe om voor de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel een vordering in te stellen tot nietigverklaring van het Belgisch luik van het Europees octrooi van DSM, alsmede een grensoverschrijdende verklaring van niet-inbreuk, en dit voor alle in het Europees octrooi van DSM aangeduide landen.

³⁹ PERTEGAS-SENDER, M., *Cross-border enforcement of patent rights*, nrs. 3.160-3.161, 139: “Accordingly, it is submitted that Article 24/31 may be an adequate basis to take jurisdiction over a cross-border dispute where the requested measures will be (partially) enforceable in the forum State.” PUTS, A., “L’intervention du juge des référés par une interdiction “Cross border” en matière de contrefaçon internationale de brevet”, *Ing. Cons.* 1998, 148.

⁴⁰ Rb. Brussel 12 mei 2000 (*Röhm/DSM*), hierna gepubliceerd.

De Rechtbank ging ermee akkoord om zich in een tussenvonnis eerst over de internationale bevoegdheid uit te spreken alvorens de grond van de zaak te behandelen. Aangezien door deze wijze van procesvoering binnen een relatief korte termijn uitspraak kan worden gedaan over de bevoegdheidsproblematiek, is de opdeling tussen de bevoegdheidsvraag en de grond van de zaak, een adequaat wapen tegen een “torpedo”. Indien de partij die de torpedo heeft gelanceerd, met deze opdeling akkoord gaat betekent dit echter eveneens dat er moeilijk nog sprake kan zijn van misbruik van procesrecht, zoals vaak in grensoverschrijdende procedures wordt geargumenteed (*cf. infra*). In *Rohm/DSM* wees de Rechtbank op het effect van artikel 1050, lid 2 Ger.W. op de afsplitsing van de bevoegdheidsvraag. Artikel 1050, lid 2 Ger.W. bepaalt dat tegen beslissingen inzake bevoegdheid slechts hoger beroep kan worden ingesteld samen met het hoger beroep tegen het eindvonnis. De Rechtbank was met andere woorden van oordeel dat indien geen internationale bevoegdheid wordt opgenomen, de partij die de grensoverschrijdende vordering heeft ingeleid niet onmiddellijk hoger beroep kan aantekenen, maar hiervoor moet wachten tot er een eindvonnis is tussengekomen met betrekking tot het – naar de rol verwezen – bodemgeschil. Deze interpretatie van artikel 1050, lid 2 Ger.W. is o.i. niet juist en werd trouwens door het Hof van Beroep te Brussel ontkracht (*cf. infra*). Wanneer een rechtbank zich internationaal onbevoegd acht, is haar rechtsmacht uitgeput en is er eindvonnis geweest waartegen onmiddellijk hoger beroep kan worden ingesteld⁴¹. Dit is overigens wenselijk in het kader van het EEX en in het bijzonder wat de toepassing van artikel 21 EEX betreft. Er kan immers nog steeds sprake zijn van aanhangigheid wanneer één van de procedures tot een vonnis leidt, waartegen nog rechtsmiddelen kunnen worden ingesteld of waartegen een rechtsmiddel is ingesteld. Onder het EEX moeten de parallelle procedures dus niet in eerste aanleg aanhangig te zijn. Een onverkorte toepassing van artikel 1050, lid 2 Ger.W. in het internationaal bevoegdheidsrecht brengt noodzakelijkerwijze een vertraging met zich, terwijl het in een internationale context waarin in diverse landen parallelle procedures worden gevoerd vaak van fundamenteel belang is om spoedig over een *onherroepelijk* eindvonnis inzake bevoegdheid te beschikken teneinde de aanhangigheidsvraag van artikel 21 EEX op te lossen.

Wat de bevoegdheidsvraag betrof, aanvaardde DSM de bevoegdheid van de Belgische rechtbanken om kennis te nemen van de vorderingen voor het Belgisch grondgebied, maar betwistte zij de grensoverschrijdende bevoegdheid van de Belgische rechtbanken. DSM stelde eveneens een tegenvordering in wegens tergend en roekeloos geding en vroeg een schadevergoeding van 20.000 € per verweerster. DSM argumenteerde dat de grensoverschrijdende vordering een torpedo was die erop gericht was om de behandeling van inbreukprocedures in het buitenland te blokkeren en derhalve een misbruik van procesrecht uitmaakte. Na de principes inzake “misbruik van procesrecht” te hebben uiteengezet, onderzocht de rechtbank haar internationale bevoegdheid.

DSM steunde haar exceptie van rechtsmacht in de eerste plaats op artikel 16(4) EEX. Dit artikel houdt in dat de rechtbank van de verdragsluitende Staat waar de octrooiaanvraag is ingediend of, in het geval van een Europees octrooi, geacht wordt te zijn ingediend, *uitsluitend* bevoegd is voor de geldigheidsvraag. De nietigheid van een Europees octrooi moet met andere woorden worden gevorderd in elk land waar dat octrooi van toepassing is. DSM stelde dat deze exclusieve bevoegdheid inzake de geldigheid van het octrooi noodzakelijkerwijze moet leiden tot de conclusie dat ook de bevoegdheid inzake de inbreukvordering moet worden toegewezen

⁴¹ Brussel 20 februari 2001 (*Roche/Glaxo*), *I.R.D.I.* 2001, 170 ; Brussel 3 september 2002 (*Röhm/DSM*), hierna gepubliceerd.

aan die rechtbank aangezien de (niet-) inbreukvraag verknocht is met de vraag naar de geldigheid van het octrooi. Dit betekent dat de Belgische rechtbanken enkel kennis zouden kunnen nemen van de (niet-) inbreukvorderingen voor het Belgisch grondgebied, doch niet van de grensoverschrijdende (niet-) inbreukvorderingen. Deze argumentatie was wellicht ontleend aan de Engelse rechtspraak in de zaken *Coin Controls v Suzo*⁴² en *Fort Dodge v. Akzo Nobel*⁴³. Hieruit blijkt dat Engelse rechtbanken zich op grond van de artikelen 2 *juncto* 6(1) EEX en artikel 5(3) EEX bereid hebben verklaard om grensoverschrijdende maatregelen te bevelen met betrekking tot in het buitenland gepleegde octrooi-inbreuken, maar zich daartoe onbevoegd verklaren op basis van artikel 16(4) EEX wanneer de nietigheid van het octrooi wordt opgeworpen gelet op de nauwe verbondenheid tussen inbreuk en geldigheid⁴⁴. Ook de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel was in het voorliggend geschil van mening dat “de vraag naar declaratie van niet inbreuk onafscheidelijk gelinkt is aan de vraag naar de geldigheid” zodat “de bevoegdheid van deze rechtbank zich aldus beperkt tot de geldigheid van het octrooi in België en naar de vraag naar de inbreuk in België”. Deze argumentatie houdt in dat artikel 16(4) EEX tot gevolg heeft dat niet alleen nietigheidsprocedures, doch eveneens inbreukprocedures in elk land waar een Europees octrooi van toepassing is afzonderlijk moeten worden ingesteld en er geen grensoverschrijdende, doch enkel tot het eigen nationaal grondgebied beperkte maatregelen, kunnen worden bevolen. De Rechtbank vond de houding van Röhm zelfs “onfris” aangezien deze partij geen nietigheidsvorderingen had ingesteld in die landen waarop haar grensoverschrijdende vordering betrekking had.

Deze zienswijze is o.i. ten zeerste betwistbaar. Gezien het uitzonderingskarakter van de exclusieve bevoegdheidsgronden, moet artikel 16(4) EEX restrictief worden geïnterpreteerd. Gelet op de bewoordingen van dit artikel, kan artikel 16 (4) EEX bijgevolg enkel betrekking hebben op geschillen over de geldigheid, het bestaan of het verval van industriële eigendomsrechten. In het Rapport Jenard werd zelfs uitdrukkelijk gesteld dat “*Wat de overige rechtsvorderingen betreft, waaronder begrepen de rechtsvorderingen wegens octrooischending, zijn de algemene voorschriften van dit Verdrag van toepassing*”⁴⁵. Bovendien heeft het Hof van Justitie in het *Duijnstee*-arrest duidelijk gesteld dat vorderingen inzake octrooi-inbreuken niet onder artikel 16(4) EEX vallen⁴⁶. De rechter die uitsluitend bevoegd is om kennis te nemen van de nietigheidsvordering, is bijgevolg niet noodzakelijkerwijze uitsluitend bevoegd om kennis te nemen van de inbreukvordering. In tegenstelling tot hetgeen DSM beweerde, hierin ten onrechte gevolgd door de Rechtbank, kan een (niet-)inbreukvordering derhalve wel degelijk voor de rechter van een andere verdragsluitende Staat worden ingesteld⁴⁷.

Het is vreemd dat de Rechtbank ook nog de andere ingeroepen bevoegdheidsgronden onderzocht aangezien zij reeds beslist had dat zij op basis van artikel 16(4) EEX onbevoegd was om kennis te nemen van de grensoverschrijdende vordering. In de eerste plaats

⁴² [1997] F.S.R. 660 (Laddie J.).

⁴³ [1998] F.S.R. 222 (CA).

⁴⁴ WADLOW, C., o.c., 154-212.

⁴⁵ Rapport over het verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, PB C 56/63, 5 maart 1979.

⁴⁶ H.v.J. 15 november 1983, zaak nr. 288/82, *Duijnstee/Goderbauer*, Jur. 1983.

⁴⁷ VAN HOUTTE, H., “Uitsluitende bevoegdheidsgronden”, in *Europese IPR-verdragen*, VAN HOUTTE H. EN PERTEGAS SENDER, M., (eds.), Leuven, Acco, 1997, 43 ; PUTS, A. “L’intervention du juge des référés par une interdiction “cross border” en matière de contrefaçon de brevets”, *Ing. Cons.* 1998, 137.

onderzocht de Rechtbank of bevoegdheid kon worden ontleend aan artikel 2 *juncto* 6(1) EEX. Op grond van artikel 6(1) EEX kan immers internationale bevoegdheid bestaan t.a.v. een medeverweerder in het *forum domicili* van een andere verweerder. Wat de toepassingsvoorwaarden van dit artikel betreft, verwees de Rechtbank terecht naar het *Kalfelis*-arrest van het Hof van Justitie dat bepaalt dat voor de toepassing van artikel 6(1) EEX tussen de verschillende rechtsvorderingen die door eenzelfde verzoeker tegen verschillende verweerders zijn ingesteld, een zodanig verband moet bestaan dat het van belang is ze tezamen te berechten, teneinde te vermijden dat bij afzonderlijke berechting van de zaken onverenigbare uitspraken worden gegeven⁴⁸. Volgens de Rechtbank ontbrak in het voorliggend geschil een dergelijke samenhang tussen de verschillende vorderingen. Volgens de Rechtbank is een Europees octrooi immers een bundel van nationale octrooien, waarvan de beschermingsomvang overeenkomstig artikel 64 EOV naar nationaal recht moet worden beoordeeld. Ook over dit standpunt bestaat betwisting⁴⁹. Het EOV creëert immers niet alleen een centrale verleningsprocedure. In artikel 69 EOV (en het bijhorend Protocol) wordt bovendien het geharmoniseerd criterium voor de beoordeling van de beschermingsomvang van octrooien voor rechters in alle betrokken landen bindend vastgelegd. Dit criterium prevaleert boven de in het nationaal recht bestaande andere opvattingen. Ook mag niet uit het oog worden verloren dat het *Kalfelis*-arrest niet vereist dat de vorderingen identiek zijn, maar dat het voldoende is dat er een voldoende band bestaat. Het Europees Hof van Justitie heeft in het *Tatry*-arrest overigens benadrukt dat het begrip samenhang ruim moet worden geïnterpreteerd en “*alle gevallen [moet] omvatten waar een risico op tegenstrijdige uitspraken bestaat, ook al kunnen de uitspraken onafhankelijk ten uitvoer worden gelegd en sluiten de rechtsgevolgen elkaar niet uit*”⁵⁰. Zelfs de mogelijkheid dat de beschermingsomvang van een octrooi zou verschillen afhankelijk van het nationaal recht dat er wordt toegepast, doet hieraan geen afbreuk. Er kan dus worden geargumenteerd dat het voor de toepassing van artikel 6(1) EEX reeds voldoende is dat de nationale octrooien een gemeenschappelijke achtergrond hebben⁵¹. Wat er ook van weze, de Rechtbank van Eerste Aanleg was in het *Röhm/DSM*-geschil van oordeel dat de (identieke) vorderingen die tegen de verschillende verweerders waren ingesteld geen samenhang vertoonden, zodat geen internationale bevoegdheid kon worden ontleend aan artikel 6(1) EEX.

Ook onderzocht de Rechtbank artikel 5(3) EEX als bevoegdheidsgrond. Op basis van dit artikel kan ten aanzien van verbintenissen uit onrechtmatige daad een vordering worden ingeleid voor de rechtbanken van de plaats waar het schadeverwekkend feit zich heeft voorgedaan. Volgens de Rechtbank valt de spiegelbeeldvordering, met name een verklaring van niet-inbreuk, niet onder het toepassingsgebied van artikel 5(3) EEX. Dit is o.i. in strijd met de rechtspraak van het Hof van Justitie. Hieruit blijkt immers dat het begrip “verbintenis uit onrechtmatige daad” in het kader van het EEX een autonoom begrip is, waaronder elke rechtsvordering valt “*die beoogt de aansprakelijkheid van een verweerder in het geding te brengen en die geen verband houdt met*

⁴⁸ H.v.J. 27 september 1988, *Kalfelis t. Schröder*, zaak 198/87, *Jur.* 1988, 5565.

⁴⁹ PERTEGAS-SENDER, M., *Cross-border enforcement of patent rights*, nr. 3.32 e.v., 93 ; BUYDENS, M., *Droits des brevets d'invention*, Larcier, Brussel, 1999, nr. 432, 230.

⁵⁰ H.v.J. 6 december 1994, zaak 406/92, *Jur.* 1994, I, 5460, r.o. 53. Volgens Advocaat-Generaal Tesauro is het de bedoeling “*te streven naar verenigbare beslissingen bij de rechtsbedeling en dus te vermijden dat beslissingen worden gegeven die zelfs alleen maar uit logisch oogpunt tegenstrijdig zijn*”.

⁵¹ HENDRICK, P.A.M., “Grensoverschrijdende maatregelen in het octrooirecht: gerechtvaardigd, of juridisch imperialisme?” in Verkade, D.W.F. en Visser, D.J.G. (eds.), *Intellectuele eigenaardigheden: Opstellen aangeboden aan mr. Theo R. Bremer*, Deventer, Kluwer, 1998, 161 ; *Contra* : CATTOOR, S., o.c., 178.

*een verbintenis uit overeenkomst*⁵². Voor de toepassing van artikel 5(3) EEX volstaat het derhalve dat de aansprakelijkheid van één der partijen in het geding wordt gebracht, ongeacht of dit nu een inbreukvordering dan wel een verklaring van niet-inbreuk betreft. Het Hof van Justitie heeft zich overigens reeds herhaaldelijk uitgesproken over de toepassing van het EEX met betrekking tot negatieve verklaringen⁵³.

Na dit bevoegdheidsonderzoek waaruit de Rechtbank besloot dat zij geen kennis kon nemen van de grensoverschrijdende vordering, ging de Rechtbank *in concreto* na of Röhm misbruik van procesrecht had gepleegd door een grensoverschrijdende vordering in te stellen. De Rechtbank was van oordeel dat dit inderdaad het geval was en veroordeelde Röhm tot het betalen van een schadevergoeding van 20.000€. De Rechtbank motiveerde haar beslissing als volgt: *“de enige bedoeling kan zijn te trachten gedurende geruime tijd de bevoegdheid van de andere rechters in al de andere staten waar het octrooi geldt, lam te leggen in afwachting van de definitieve uitspraak van de Belgische rechter.”*

(b) Hoger beroep

Het is niet verwonderlijk dat hoger beroep werd aangetekend tegen dit vonnis. Het Hof van Beroep te Brussel heeft zich hierover uitgesproken in een arrest d.d. 3 september 2002⁵⁴. Het was echter niet Röhm die hoger beroep had aangetekend – zoals kon worden verwacht –, doch DSM. DSM was immers niet akkoord met de hoogte van de schadevergoeding. Zij had immers een bedrag gevraagd van 20.000€ *per verweerster* (of 280.000€), terwijl slechts een bedrag van 20.000€ was toegekend. Röhm stelde incidenteel hoger beroep in, maar enkel met betrekking tot de oorspronkelijke tegenvordering van DSM. De bevoegdheidsproblematiek werd dus niet aan het Hof voorgelegd, hetgeen het Hof blijkbaar jammer vond: *“Het Hof had zich overigens hierover op definitieve wijze kunnen uitspreken indien geïntimeerden tegen deze beslissing van onbevoegdheid reeds hoger beroep hadden ingesteld”*. In de eerste plaats stelde zich de vraag of het hoger beroep wel toelaatbaar was gelet op artikel 1050, lid 2 Ger.W. In tegenstelling tot hetgeen de eerste rechter opmerkte, was het Hof van oordeel dat wanneer een rechtbank zich internationaal onbevoegd acht, zij haar rechtsmacht uitput en bijgevolg een eindvonnis uitspreekt waartegen onmiddellijk hoger beroep kan worden ingesteld. Het Hof oordeelde vervolgens dat Röhm ten onrechte was veroordeeld tot het betalen van een schadevergoeding wegens misbruik van procesrecht. Het Hof achtte het niet bewezen dat de procedure was ingesteld om buitenlandse procedures te frustreren. Ook hield het Hof rekening met de omstandigheid dat zich op het ogenblik van het instellen van de vordering nog geen Belgische rechter had uitgesproken over deze problematiek, en dat het geschil snel werd gepleit door de loskoppeling van het bevoegdheidsgeschil van de zaak ten gronde.

⁵² H.v.J. 27 september 1988, *Kalfelis t. Schröder*, zaak 198/87, *Jur.* 1988, 5565 ; H.v.J. 27 oktober 1998, zaak C-51/97 (*Réunion européenne a.o. / Spliethoff's Bevrachtingskantoor BV and the Captain of the “Alblasgracht” ship*), *E.C.R.* 1998, I-6511, r.o. 22.

⁵³ H.v.J., 8 december 1987, zaak 144/86 (*Gübisch / Palumbo*), *E.C.R.* 1987, I-4861 ; zie ook : WAUTELET, P., “Le droit au procès équitable et l'égalité des armes”, in CAUPAIN, M.T. en DE LEVAL, G., *L'efficacité de la Justice Civile en Europe*, Brussel, Larcier, 2000, 109-118 ; PERTEGAS-SENDER, M., *Cross-border enforcement of patent rights*, nr. 4.85, 176 en nr. 4.95 e.v., 179.

⁵⁴ Brussel 3 september 2002 (*Röhm/DSM*), hierna gepubliceerd.

3.1.3. Roche/Glaxo

(a) *Eerste aanleg*

Een volgende interessante beslissing is het vonnis van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel d.d. 8 juni 2000 in het hierboven reeds besproken geschil **Roche/Glaxo**⁵⁵. Naast een grensoverschrijdend kort geding (*cf. supra*) had Roche eveneens een bodemprocedure aanhangig gemaakt waarbij de nietigverklaring van het Belgisch luik van het litigieuze Europees octrooi van Glaxo werd gevraagd, en een grensoverschrijdende declaratoire vordering van niet-inbreuk. Deze procedure had gevolgen voor het buitenland aangezien de in Duitsland door Glaxo ingestelde inbreukprocedure op basis van artikel 21 EEX werd geschorst wegens aanhangigheid met de Belgische procedure. Ook in deze procedure waren partijen akkoord om de bevoegdheids- en ontvankelijkheidsexcepties af te splitsen van de behandeling van de grond van de zaak. Roche trachtte hier een argument uit te putten. Roche beweerde dat de afsplitsing tot gevolg had dat de Rechtbank de argumentatie van Glaxo dat de Belgische verweerder uit de Glaxo-groep niets te maken zou hebben met de vordering van Roche, niet kon worden onderzocht aangezien dit een vraag naar de grond van de zaak betrof. De Rechtbank bevestigde dat het Hof van Cassatie elk prejudicieel onderzoek van de grond van de zaak met het oog op de beslechting van een bevoegdheidsincident afwijst. Dit neemt volgens de Rechtbank wel niet weg dat de rechter ambtshalve moet nagaan of het formuleren van de eis en het betrekken van bepaalde rechtspersonen geen omzeiling inhoudt van de bevoegdheidsregels.

De Rechtbank oordeelde eerst over een aantal excepties. Volgens Roche had Glaxo slechts de exceptie van territoriale onbevoegdheid opgeworpen, hetgeen niet kan worden gelijkgesteld met de exceptie van rechtsmacht. De Rechtbank oordeelde dat de exceptie van rechtsmacht wel degelijk op regelmatige wijze door Glaxo was opgeworpen. Uit de inhoud van de besluiten van Glaxo bleek voldoende dat zij de internationale bevoegdheid van de Belgische rechtbanken betwistte en niet de materiële of de interne territoriale bevoegdheid. Glaxo verweet Roche niet alle bevoegdheidsgronden te hebben vermeld in de gedinginleidende dagvaarding. De Rechtbank oordeelde dat dit niet nodig was en dat Roche het recht had om de bevoegdheidsgronden nader te specificeren en zelfs aan te vullen, zolang deze maar betrekking hebben op feiten vermeld in de dagvaarding.

Ook in deze zaak stond de bevoegdheid van de Belgische rechtbanken om kennis te nemen van de vordering tot nietigverklaring van het Belgisch gedeelte van het litigieuze Europees octrooi van Glaxo, niet ter discussie. In tegenstelling tot haar eerdere beslissing in de *Röhm/DSM*-zaak, besliste de rechtbank dat artikel 16(4) EEX restrictief moet worden geïnterpreteerd zodat de grensoverschrijdende declaratoire vordering van niet-inbreuk niet verknocht is met de vordering tot nietigverklaring van het Belgisch gedeelte van het Europees octrooi van Glaxo.

De Rechtbank diende bijgevolg te onderzoeken of zij bevoegd was om kennis te nemen van de grensoverschrijdende vordering. Roche beweerde dat dit het geval was op grond van artikel 2 *juncto* 6(1) EEX. De Rechtbank merkte dienaangaande op dat artikel 6(1) EEX een uitzondering vormt op artikel 2 EEX en niet mag leiden tot de uitholling van dit principe. Ook verwees de Rechtbank naar het *Kalfelis*-arrest waarin de toepassingsvoorwaarden van artikel

⁵⁵ Rb. Brussel 8 juni 2000 (*Roche/Glaxo*), hierna gepubliceerd.

6(1) EEX worden uiteengezet (samenhang tussen de vorderingen). De Rechtbank achtte het echter niet nodig om deze samenhang te onderzoeken. Volgens de Rechtbank moest eerst worden onderzocht of de Belgische Glaxo-vestiging wel degelijk bij het geschil betrokken was. De Rechtbank kwam tot het besluit dat dit niet het geval was aangezien de Belgische Glaxo-vestiging geen rechten kon putten uit het octrooi, geen producten onder het octrooi verhandelde en geen leidende rol speelde in het Europese marketing beleid van de groep⁵⁶. De Rechtbank concludeerde hieruit dat de procedure enkel voor de Belgische rechter werd gebracht met de bedoeling de andere verweerders, en in het bijzonder de octrooihouder, aan haar oorspronkelijke rechter te onttrekken en de inbreukprocedure in het buitenland te verlammen. De Rechtbank stelde zelfs dat dit oneigenlijk gebruik van het vorderingsrecht een misbruik van de procedureregels uitmaakte. Artikel 6(1) EEX leverde dus geen bevoegdheidsgrond op aangezien de op basis van artikel 2 EEX aanwezige Belgische verweerder op artificiële wijze bij het geschil was betrokken.

Ook artikel 5(3) EEX werd als bevoegdheidsgrond afgewezen aangezien op het ogenblik van het instellen van de vordering nog geen schadeverwekkend feit, noch schade bestonden. Hoger hebben wij er reeds op gewezen dat het voor de toepassing van artikel 5(3) EEX volstaat dat de aansprakelijkheid van één der partijen in het geding wordt gebracht, ongeacht of dit nu een inbreukvordering dan wel een verklaring van niet-inbreuk betreft. Een vordering van niet-inbreuk is materieel overigens volkomen gelijk aan een inbreukvordering, alleen zijn de partijen verwisseld (vandaar de term “spiegelbeeldvordering”). Het is o.i. onredelijk en ongewenst dat indien een bedrijf dat een product op de markt brengt of wil gaan brengen op grond van artikel 5(3) EEX in het betreffende land geen duidelijkheid zou kunnen verkrijgen, ook voordat het product op de markt is gebracht, over de vraag of het betreffende product al dan niet inbreuk maakt op het octrooi van een derde. Hierover kan thans geen discussie meer bestaan aangezien artikel 5(3) Brussel I-Vo voorziet dat inzake onrechtmatige daad de rechter van de plaats waar het schadeverwekkend feit zich heeft voorgedaan *of zich kan voordoen* bevoegd is. Artikel 5(3) EEX kan derhalve wel degelijk een bevoegdheidsgrond uitmaken voor een grensoverschrijdende verklaring van niet-inbreuk, hetgeen weliswaar niet betekent dat automatisch grensoverschrijdende maatregelen zullen worden opgelegd. De andere toepassingsvoorwaarden van artikel 5(3) EEX zullen immers moeten worden onderzocht⁵⁷.

Opmerkelijk is dat Roche eveneens artikel 5(5) EEX als bevoegdheidsgrond had ingeroepen. Dit artikel voorziet dat er rechtsmacht bestaat ten aanzien van een vennootschap voor het gerecht van de plaats van de ligging van een filiaal, een agentschap of andere vestiging van die vennootschap voor zover het een filiaalgebonden verbintenis betreft. De Rechtbank wees deze argumentatie af aangezien de activiteiten van de Belgische Glaxo-vestiging op het Belgisch grondgebied geen uitstaans hadden met de declaratoire vordering van niet-inbreuk. Uit de rechtspraak blijkt dat artikel 5(5) EEX zelden of nooit als bevoegdheidsgrond in octrooizaken wordt gehanteerd. Desalniettemin kan dit artikel wel degelijk bevoegdheid verlenen in grensoverschrijdende octrooizaken⁵⁸.

De Rechtbank beperkte haar bevoegdheid dus tot het Belgisch grondgebied. Bovendien werd de vordering enkel ontvankelijk verklaard t.a.v. de octrooihouder aangezien de andere Glaxo-

⁵⁶ Dit is dus een andere situatie dan in *Röhm/DSM* waar de Belgische verweerder uit de BASF-groep een licentiehoudster was (en bijgevolg de samenhang tussen de vorderingen moest worden onderzocht).

⁵⁷ KRAMER, X.E., *o.c.*, 250-251

⁵⁸ PERTEGAS-SENDER, M., *Cross-border enforcement of patent rights*, nr. 3.61, 104.

vestigingen geen octrooirechten hadden. Tenslotte oordeelde de Rechtbank dat niet alleen de Belgische, maar ook de buitenlandse Roche-vennootschappen een belang hadden bij het instellen van de vorderingen in België.

(b) *Hoger beroep*

In een arrest d.d. 20 februari 2001 heeft het Hof van Beroep te Brussel zich uitgesproken over het hoger beroep dat door Roche was ingesteld tegen de beslissing van de Rechtbank van Eerste Aanleg⁵⁹. Glaxo stelde in hoger beroep een tegenvordering in tot betaling van een schadevergoeding van 50.000 € wegens tergend en roekeloos hoger beroep. Glaxo vorderde zelfs het opleggen van een geldboete overeenkomstig artikel 1072*bis*, §2 Ger.W. De argumentatie van het Hof is gelijklopend met het arrest dat het Hof op dezelfde datum uitsprak in het kort geding (*cf. supra*). Zoals hoger reeds werd uiteengezet, oordeelde het Hof dat het hoger beroep toelaatbaar was aangezien een vonnis waarbij internationale bevoegdheid wordt afgewezen een eindvonnis is (artikel 1050, lid 2 Ger.W.). Het Hof besliste voorts dat een hoger beroep niet ontoelaatbaar kan worden verklaard wegens misbruik van procesrecht. Volgens het Hof kan het beweerd misbruik van procesrecht slechts worden onderzocht indien het hoger beroep wordt afgewezen, hetgeen een onderzoek naar de gegrondheid van het hoger beroep vereist.

Het Hof bevestigde de uitspraak van de eerste rechter aangaande artikel 6(1) EEX. Ook volgens het Hof werd de Belgische Glaxo-vestiging slechts op artificiële wijze in de procedure betrokken teneinde op basis van artikel 6(1) EEX bevoegdheid te creëren t.a.v. de buitenlandse verweerders, waaronder de octrooihouder. Het Hof had het hierbij kunnen laten. Het is echter opmerkelijk dat het Hof toch de toepassingsvoorwaarden van artikel 6(1) verder onderzocht en naging of er een voldoende band bestond tussen de tegen de verschillende verweerders ingestelde vorderingen. Dit was volgens het Hof niet het geval. Meer bepaald meende het Hof dat de samenhang niet gelegen kon zijn in de omstandigheid dat de bundel van nationale octrooien uit één Europees octrooi stamt. Het Hof was van mening dat nationale octrooien, zelfs al vinden deze hun oorsprong in een Europees octrooi, onafhankelijk van elkaar bestaan en elk hun eigen leven leiden waarbij inbreuken volgens de respectievelijke nationale rechtsregels moeten worden beoordeeld. Het Hof oordeelde eveneens dat de samenhang niet kan worden afgeleid uit de omstandigheid dat de Glaxo-vennootschappen allen tot hetzelfde internationale concernverband behoren. Dit is een duidelijke verwijzing naar het zogenaamde “spin in het web”-vereiste dat door het Gerechtshof te Den Haag werd ontwikkeld in een arrest van 23 april 1998⁶⁰. In dit arrest stelde het Hof te Den Haag als uitgangspunt dat de omstandigheid dat de bundel van nationale octrooien uit hetzelfde Europees octrooi voortkomen niet noodzakelijk de voor artikel 6(1) EEX vereiste band met zich brengt. Het Hof erkende echter tegelijkertijd dat er zich bepaalde situaties kunnen voordoen waarbij dit wel het geval kan zijn, bijvoorbeeld wanneer de gedaagden tot hetzelfde internationale concernverband behoren. Volgens het Hof te Den Haag vereist een goede rechtsbedeling de gelijktijdige behandeling en berechting van vorderingen tegen verschillende ondernemingen die tot hetzelfde concernverband behoren aangezien deze ondernemingen een gezamenlijk handelen vertonen waaraan een gemeenschappelijk plan ten grondslag ligt. Het Hof te Den Haag bracht echter een belangrijke beperking aan deze mogelijkheid aan. Dergelijke vorderingen kunnen volgens

⁵⁹ Brussel 20 februari 2001 (*Roche/Glaxo*), *I.R.D.* 2001, 168.

⁶⁰ Hof Den Haag 23 april 1998, *I.E.R.* 1998/4, 170.

het Hof slechts worden gebracht voor de rechter van de plaats van de vestiging van het hoofdkantoor dat de leiding heeft en/of waarvan het beleidsplan is uitgegaan (“de spin in het web”)⁶¹. Het Hof van Beroep te Brussel nam geen standpunt in aangaande deze Nederlandse rechtspraak. Het Hof verwees er wel naar, maar oordeelde dat deze rechtspraak betrekking had op grensoverschrijdende inbreukvorderingen, terwijl het voorliggend geschil een declaratoire vordering van niet-inbreuk betrof. *A contrario* zou hieruit kunnen worden afgeleid dat Belgische rechtbanken bevoegdheid kunnen opnemen op basis van artikel 6(1) EEX voor grensoverschrijdende inbreukvorderingen. Voorts merkte het Hof op dat de “spin in het web” bezwaarlijk in België gelegen was.

Ook bevestigde het Hof van Beroep de afwijzing door de eerste rechter van artikel 5(3) EEX als bevoegdheidsgrond. Zoals hoger reeds uiteengezet, overtuigt deze afwijzing van de spiegelbeeldtheorie hoegenaamd niet. Tenslotte oordeelde het Hof dat geen uitspraak kon worden gedaan over de vordering tot het betalen van schadevergoeding wegens tergend en roekeloos hoger beroep aangezien de partijen waren overeengekomen dat de behandeling van de grond van de zaak naar de rol werd verwezen.

3.1.4. Novo Nordisk/DSM

Een gelijkaardige redenering werd door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel gehanteerd in het geschil **Novo Nordisk/DSM**⁶². Zoals hoger reeds werd uiteengezet, is DSM de titularis van een Europees octrooi met betrekking tot een werkwijze voor het klonen van microbiologische phytase. In deze hoedanigheid heeft DSM aan diverse vennootschappen uit de BASF-groep licenties toegestaan op enzyme preparaten die worden verhandeld onder de naam “Natuphos”. Novo Nordisk vervaardigde producten onder de benaming “Phytase”, die door de andere eisende partijen werden verdeeld. De eisende partijen begingen aldus volgens BASF een octrooi-inbreuk. Bijgevolg stelden Novo Nordisk en haar distributeurs in België een nietigheidsvordering en een grensoverschrijdende declaratoire vordering van niet-inbreuk in. BASF betwistte de internationale bevoegdheid van de Belgische rechtbanken en beweerde dat het hier een torpedo betrof. BASF stelde daarom een tegenvordering in tot betaling van een schadevergoeding van 40.000 € per verweerster.

BASF argumenteerde dat de niet-inbreuk- en nietigheidsvordering dermate verknocht zijn dat uitsluitend de nationale rechters, elk voor hun rechtsgebied, bevoegd zijn om zich uit te spreken over een verklaring van niet-inbreuk. BASF trachtte hier dus de *Röhm/DSM*-rechtspraak toe te passen. Dit werd niet aanvaard door de Rechtbank. De Rechtbank maakte een duidelijk onderscheid tussen inbreuk- en niet-inbreukvorderingen. Volgens de Rechtbank is een declaratoire vordering tot het vaststellen van een niet-inbreuk, niet ondergeschikt aan het bestaan van een geldig octrooi, hetgeen wel het geval is bij een inbreukvordering: “*zo er geen geldig octrooi, kan daarop uiteraard geen inbreuk gepleegd worden, maar omgekeerd brengt de geldigheid van een nationaal octrooi, wanneer deze vastgesteld wordt door een daartoe*

⁶¹ Het weze opgemerkt dat “de spin in het web”-beperking in de rechtsleer wordt bekritiseerd aangezien dergelijke beperking onverzoenbaar wordt geacht met artikel 6(1) EEX. Zie : PERTEGAS-SENDER, M., *Cross-border enforcement of patent rights*, nr. 3.53, 101 ; KRAMER, X.E., o.c., 253 ; PUTS, A., o.c., 132 ; C.v.N., “Requiem voor de “dutch cross-border injunction praktijk?”, *B.I.E.* 1999, 181-183. Deze bezwaren zijn ook in de Nederlandse rechtspraak doorgedrongen, zie bvb. Rb. Den Haag 1998, *I.E.R.* 1998, 31 ; Rb. Den Haag 15 juli 1998, *I.E.R.* 1998, 228 ; Rb. Den Haag 26 augustus 1998, *B.I.E.* 1998, 331.

⁶² Rb. Brussel 19 januari 2001 (*Novo Nordisk/BASF*), hierna gepubliceerd.

*exclusief bevoegde rechtbank, niet noodzakelijk met zich mee dat een willekeurig feitencomplex een inbreuk op dit geldig octrooi zou uitmaken. In die zin is de zogenaamde “spiegelbeeldvorming” niet onlosmakelijk verbonden aan de voorafgaandelijke vraag naar de registratie of de geldigheid van een octrooi”. Volgens de Rechtbank kan een rechter zich wel degelijk uitspreken over een grensoverschrijdende niet-inbreukvordering aangezien “de nationale rechter daarbij niet eens het terrein dient te betreden waarvoor zijn of haar buitenlandse collega exclusief bevoegd is”. De Rechtbank merkte verder terecht op dat procedures over de geldigheid van een octrooi voorbehouden zijn aan nationale rechtbanken, terwijl andere vorderingen worden beheerst door de algemene regels van het EEX. Dit is een duidelijke toepassing van de *Duijnstee*-rechtspraak van het Hof van Justitie. Bijgevolg besloot de Rechtbank dat “verweersters bijgevolg dwalen wanneer zij de bevoegdheid van deze rechtbank zondermeer menen te kunnen afleiden uit artt. 16,4° juncto 19 EEX”.*

Volgens de Rechtbank vormden de artt. 2 juncto 6(1) EEX geen bevoegdheidsgrond voor de grensoverschrijdende vorderingen aangezien er geen samenhang bestond tussen de vorderingen. De Rechtbank onderzocht in de eerste plaats of de Belgische verweerder, waarvoor bevoegdheid bestaat op grond van art. 2 EEX, wel degelijk bij het geschil betrokken was. Dit bleek niet het geval te zijn. Ook besloot de Rechtbank dat er geen samenhang bestond tussen de vorderingen aangezien een Europees octrooi slechts een bundel is van nationale octrooiën die na de verleningsprocedure elk hun eigen leven leiden. Opvallend is dat de Rechtbank de “spin in het web”-theorie weigert in overweging te nemen: “De overwegingen van het Arrest van 23 april 1998 (...) dienen alhier niet onderzocht te worden daar vreemde gerechtelijke beslissingen geen rechtsgevolgen kunnen hebben”. Ook verklaarde de Rechtbank zich onbevoegd om op grond van artikel 5(3) EEX kennis te nemen van de grensoverschrijdende vordering. Opnieuw oordeelde de Rechtbank dat dit artikel niet kan worden toegepast als het schadeverwekkende feit zich nog niet heeft voorgedaan. Er lijkt wel een opening te bestaan wat de spiegelbeeldtheorie betreft. De Rechtbank verwees naar de rechtspraak van het Hof van Justitie die vereist dat de aansprakelijkheid van een verweerder in het geding wordt gebracht. De Rechtbank ging hier echter niet verder op in aangezien Novo Nordisk niet had aangetoond “waarom de Belgische rechter daaruit rechtsmacht zou putten voor een grensoverschrijdende verklaring van niet-inbreuk”.

Wat de tegenvordering betreft, beschreef de Rechtbank eerst “de proceduretruc, die door zelfingenomen commentatoren de Belgische torpedo wordt genoemd” om vervolgens tot het besluit te komen dat er geen misbruik van procesrecht werd gepleegd. De Rechtbank hield hierbij o.m. rekening met de ontvankelijkheid van de vordering voor het Belgisch grondgebied, de economische belangen en tegenstellingen tussen partijen, het gebrek aan bewijs van de inbreuk, het tijdsverloop en de proceshouding van de partijen. Het is bovendien opmerkelijk dat de Rechtbank uitdrukkelijk te kennen gaf dat “hoger is gebleken dat een grensoverschrijdende vordering tot verklaring van niet-inbreuk ab initio niet onmogelijk is”.

3.1.5. Synthon/SKB

Dat bevoegdheid met betrekking tot een grensoverschrijdende verklaring van niet-inbreuk inderdaad mogelijk is, is gebleken in het geschil **Synthon/SKB**⁶³. Synthon beweert over eerdere octrooirechten dan SKB te beschikken met betrekking tot paroxetine mesylaat en

⁶³ Rb. Brussel 30 juli 2001 (*Synthon/GSK*), hierna gepubliceerd.

maakte daarom een nietigheids- en een grensoverschrijdende procedure van niet-inbreuk aanhangig in België, terwijl SKB een grensoverschrijdende inbreukprocedure aanhangig maakte in Nederland. De Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel verklaarde zich **bevoegd** om kennis te nemen van de grensoverschrijdende vordering van Synthon, en dit op basis van art. 2 *juncto* 6(1) EEX. De Rechtbank achtte het irrelevant dat de Belgische SKB-vestiging geen octrooi- of licentiehouder was. Dit was volgens de Rechtbank een vraag naar de ontvankelijkheid van de vordering die niet kon worden behandeld aangezien het bevoegdheidsgeschil was losgekoppeld van de behandeling van de grond van de zaak. Vervolgens oordeelde de Rechtbank dat er samenhang bestond tussen de tegen de verschillende SKB-vestigingen ingestelde vorderingen aangezien deze 1) hetzelfde resultaat beogen, 2) gericht zijn tegen vennootschappen uit dezelfde groep waarbij de Belgische vestiging van SKB een belangrijk rol speelt bij de commercialisering van de geneesmiddelen van de groep, en 3) rusten op een identieke interpretatie van de beschermingsomvang van hetzelfde Europees octrooi. De Rechtbank ging hier dus in tegen haar vorige rechtspraak en bevestigde dat de samenhang kan gelegen zijn in het Europees octrooi en het concernverband. Zonder het met zoveel woorden te zeggen, onderzocht de Rechtbank zelfs het “spin in het web”-vereiste.

Uit dit overzicht van rechtspraak blijkt dat er in België nog steeds ruimte bestaat voor het instellen van grensoverschrijdende vorderingen van niet-inbreuk. Artikel 16(4) EEX lijkt niet langer een belemmering te vormen. Artikel 5(3) EEX werd nooit voldoende onderzocht en aangaande de toepassing van artikel 6(1) EEX blijft er onzekerheid bestaan. Of de Belgische rechtbanken al dan niet bevoegdheid zullen opnemen zal echter in grote mate afhankelijk blijven van de concrete omstandigheden van het geschil, waarbij de werkelijke band met het Belgisch grondgebied een belangrijke rol zal spelen. De kritiek op de praktijk van grensoverschrijdende verklaringen van niet-inbreuk is o.i. overigens onterecht. Het is immers onjuist te beweren dat het initiatief in een octrooigeschil enkel door de octrooihouder zou mogen worden genomen. Dit zou indruisen tegen één van de fundamentele rechten en vrijheden, met name het recht op een eerlijke behandeling in rechte, waarvan de “*gelijkheid der wapens*” een corrolarium is⁶⁴. Een vermeende inbreukmaker moet als “natuurlijke verweerder” het recht hebben om een procedure aan te vatten voor een rechtbank naar eigen keuze, zonder dat dit automatisch als misbruik van procesrecht wordt beschouwd⁶⁵.

3.2. Grensoverschrijdende inbreukvorderingen

Zoals hoger reeds werd beschreven, hebben octrooihouders ook de mogelijkheid onderzocht om grensoverschrijdende inbreukprocedures in te stellen in België. Het **Colgate/Unilever**-geschil is hier een mooi voorbeeld van (*cf. supra*). In deze zaak werd echter niet alleen een kort geding ingesteld om grensoverschrijdende voorlopige maatregelen te bekomen, doch eveneens een grensoverschrijdende bodemprocedure. Unilever betwistte hierin de grensoverschrijdende bevoegdheid, de inbreuk en de geldigheid van het Europees octrooi van Colgate.

⁶⁴ WAUTELET, P. “Le droit au procès équitable et l’égalité des armes”, in CAUPAIN, M.T. en DE LEVAL, G., *L’efficacité de la justice civile en europe*, Brussel, Larcier, 2000, 101 e.v..

⁶⁵ WIDMER, P. & MAURENBRECHER, B., “What’s Negative about Negative Declarations”, in VOGT, N.P. e.a. (ed.), *The International Practice of Law. Liber Amicorum for Thomas Bär and Robert Karrer*, Den Haag, Kluwer, 1997, 264.

Bij vonnis d.d. 27 juni 2002 heeft de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel zich onbevoegd verklaard om kennis te nemen van de grensoverschrijdende inbreukvordering van Colgate⁶⁶. De Rechtbank situeerde het bevoegdheidsprobleem bijzonder goed: *“De hamvraag bestaat er thans in uit te maken of aanlegster, die geconfronteerd wordt met een kluwen aan Unilever-vennootschappen, gemachtigd is om de inbreukprocedures voor één nationale rechtbank te centraliseren, met name de Belgische rechtbanken, zich daarbij steunend op het EEX-verdrag”*. Deze vraag werd negatief beantwoord. Niettegenstaande de Rechtbank bevestigde dat artikel 16(4) EEX restrictief moet worden geïnterpreteerd en uitdrukkelijk verwees naar het *Duijnstee*-arrest, kwam zij toch tot het besluit dat de inbreukvraag nauw verbonden is met de geldigheidsvraag. Volgens de Rechtbank is het enkel de rechter van de Staat waar de geldigheidsvraag aan de orde is, die bevoegd is om over de inbreukvraag te oordelen. De Rechtbank kwam dus weer terug op haar initieel standpunt. De behandeling van de grond van de zaak voor het Belgisch grondgebied werd opgeschort in afwachting van een uitspraak van de Oppositieafdeling van het Europees Octrooibureau in de door Unilever ingestelde oppositieprocedure.

Vermeldenswaardig is dat de Rechtbank in een *obiter dictum* filosofeert over grensoverschrijdende (octrooi)geschillen en het uitblijven van een centrale octrooirechtbank aan de kaak stelde: *“Voor de rechtbank is het duidelijk dat het EEX verdrag geen goede oplossing verschafft voor het door middel van 1 procedure beëindigen van inbreuken op octrooien uit het Europese bundel-octrooi. Onafgezien van hoger vermelde juridische beschouwingen is het evenmin wenselijk dat een nationale rechter een geschil dat zich in verschillende landen afspeelt, en aldaar economische en maatschappelijke implicaties heeft, in volle omvang beoordeelt. Het meest logische antwoord op een grensoverschrijdend geschil zou een grensoverschrijdend gerecht zijn. De lege ferenda zou er een Europees octrooigerecht moeten komen. Spijtig genoeg is dit er nog niet!”*.

4. Besluit

In 1995 schreef DE GRUYSE dat *“Belgische advocaten en rechters even kunnen mijmeren over Nederlandse toestanden waar het grensoverschrijdend karakter van een rechterlijk verbod in een octrooiinbreukzaak ter discussie staat (kan staan) voor een rechter, rechtdoend ... in kort geding”*⁶⁷. Uit deze bijdrage blijkt dat de tijd van mijmeren voorbij is. Belgische advocaten en rechtbanken werden geconfronteerd met de moeilijke realiteit van het internationaal bevoegdheidsrecht en de mogelijkheid en wenselijkheid van grensoverschrijdende maatregelen. Uit de rechtspraak uit de onderzochte periode blijkt dat de Belgische rechters – weliswaar niet altijd even consequent - standpunt hebben durven innemen in deze materie. Hierbij hebben zij ook komaf gemaakt met de negatieve reputatie van het Belgisch rechtssysteem door zeer snel uitspraak te doen. België heeft aldus een plaats verworven in het Europees octrooirecht. Of België nu de “Court gate to the World” of tot “een internationaal Walhalla voor de Europese octrooihouders” is geworden, is een andere vraag.

⁶⁶ Rb. Brussel 27 juni 2002, hierna gepubliceerd.

⁶⁷ DE GRUYSE, L., “De territoriale reikwijdte van vonnissen in octrooizaken”, *R.W.* 1994-95, 1189.